

KARLŮV TEJN

I

Což na věky se zamknou
brány tvé, ó ctnosti velebná,
člověku, vykročil-li kdy z nich?
Zdaž na cestu mu nemožno vyniknouti,
z které již se byl vyšinul? –

5

Angelína

Po smrti krále Václava Čtvrtého vznikly v Čechách
strašlivé různice; – nejenže pro víru mnohé bylo krvepro- 10
lití, ale i příčinou volení krále mnohý byl boj. Jedni, nazví-
ce ze stavu panského, žádali míti Zikmunda, bratra Václa-
vového; druzí volili Korybuta, kníže litevské; jiní dokonce
bez krále býti chtěli, řkouce, že svobodnému lidu českému
neslušno krále poslouchati. Po celé vlasti, ztudť kde Vltava 15
se rodí, až ku kolébce vážného Labe, rozléhal se strašný
války hluk, a země česká, co Médea druhdy, honosila se
vraždou vlastních dítek; – nebylo noce, v níž by rudý požár
nebyl zvěstoval, že buď klášter, neb ves, ba i celé město, za-
pálené vztekem nepřátelským, popelem lehá. Mezi tím 20
časem přijelo kníže, Korybut, na žádost měšťanů pražských,
s strejcem svým, mladým Viasilím, do Prahy, přivedouc
s sebou pět tisíc zbrojného lidu litevského, načež se i Pra-
žané s jinými městy usnesli jej veřejně na náměstí staré
Prahy korunovati. Tomu však se páni protivili, a když Pra- 25
žané proti vůli jejich tak učiniti usilovali, vzavše korunu
s jinými ozdobami královskými, tejně na tejn Karlův ušli,
před kterým však Pražané se položivše, jej ve spolku s kní-
žetem Korybutem i s pomocí Litvínů jeho mocně dobývati
počali. 30

Půlnoc kryla šírou českou zem, právě hlásný oznamoval
dvanáctou hodinu, když mladý jezdec na hrdém oři z brány

Oujezdské na silnici, která z Prahy na Zbraslav vede, vyjížděl. Hluboko se uklonil vrátný bránu za ním zavíraje a stěžeje těžkých vrat co poslední chropot raněného temnou nocí zněly. Jak bylo viděti, dokud pochodeň, kterou strážný
5 vzhůru držel, jezdce osvětlovala, – byl tento vysoké postavy, temné kadeře poletovaly kolem krásného obličeje a skrz ně, co blesk černými mraky, proráželo plamenné oko jezdce, zdali černé neb modré, nebylo k rozeznání; – tmavé barvy byl oděv jeho, černé pero klonilo se s čapky stkvostně
10 ozdobené a lesklý meč řinkaje odrážel se od stříbrné ostruhy. Povyjeda na silnici spěchal kůň jeho dlouhým skokem, až se od podkov jiskřilo a dusot se rozléhal šířinou pokrytou nocí; kdy však sešel se silnice a přes suchopar rozlehlý mezi silnicí a Vltavou volně kráčel, takže krok jeho slyšeti nebylo,
15 zdálo se jezdci, jak by někdo rychle za ním pospíchaje jej dohoniti hodlal, ohlížeje však se pro šerou noc nemohl ničeho za sebou rozeznati. Jinoch naproti skále, na které za řekou hrdý vzhůru strměl Vyšehrad, přijeda, zarazil, a hledě na druhou stranu, za dlouhou chvíli tiše zastal státi. Za
20 vzdálenými horami právě vycházel měsíc a prohlídal jetvemi hustého zálesí, však jen časem šeril na řeku černou, zastřený jsa časem roztrhanými oblaky, a báně vyšehradské dlouhý po Vltavě síly stín; porůznu se míhaly co skrz tmavou roušku hustou mlhou bledé hvězdy; – ticho vůkol; –
25 nad Vyšehradem i nad celou Prahou, jenž v prvním, uspána mutnou jednostejnou písni Vltavinou, dřímala v usnutí, rozprostřel pokoj, časům těm neznámý, peruť svoji; kolem ani znamení života, jen nad řeku kde hrobní Vyšehradu dosahovala kaple, osvětlovala časem lampa dohořívající
30 okénka okrouhlá, časem beze světla jen se míhala. Hlasitě vzdechl jezdec: „Vyšehrade, sláva tvá zachází!“ „Zachází!“ vtom se ozval hlas, jak by od protější skály odražený dutě odpovídal ohlas, však mnohem hrůzněji a smutněji, nežli jinoch to byl vyslovil, a vysoká se postava před koněm

zdvíhla, z rozevřené jak by vystoupila země. Vtom vykročil z šedých mraků měsíc a jinoch spatřil vysokého, v červený plášť zahaleného starce před sebou státi, an se o dlouhý meč podepírá; – hrůza jakás, nikdy necítěná, lila se z vraskovitého, šedě obrostlého, nanejvýš však vážného obličejě 5 v jasný zrak jinocha a jasným zrakem v jaré srdce jeho; ba i kůň ulekнутý nazpět odskočil.

„Jako světluška na druhé straně,“ pravil dutým hlasem stařec, „tak Vyšehradu zachází sláva; Přemyslovců slavný v zapomenutí přišel rod, a toho z nich, který ještě žije, hrozí 10 se i ten, kterému se koří; – než vbrzku sklesne Vyšehrad a pohřbí jej i vlastní slávu svou!“ Přitom pravou rukou na Vyšehrad ukazuje, jiskřícím zrakem hleděl po silnici ku Praze. Jinoch nasledoval prst starcův a obrátil zrak svůj na Vyšehrad, jehož temné zpustlé věže se koupaly v stříbrném 15 světle paprsků měsíčních; – lehký obláček měsícem politý rozrážel se o nejvyšší věž, jejížto dlouhý stín se rozložil přes řeku po vybledlé půdě; jako zeď hřbitovní stály hradby bílé a za nimi temné stavení co náhrobek zapomenutého reka, na němž jasně měsícem osvětlená okna modravě doutnaly co žertvy zapálené po něm tajemnými duchy. „Kdo 20 jsi,“ obrátil se jinoch k starcovi, „že zde bloudíš co přístrach noční a děšíš krev z obličejě samotného poutníka?“ „Samotného pravíš,“ rce stařec, „ohledni se!“ Ohlédl se jinoch, a nevysoký, ale ulehlý muž černě zarostlý blížil se s tasenou 25 dýkou v ruce bezzvučnými kroky; vida však, že se jinoch sahaje po meči ohlíží, a uzřev starce, vyzval: „Starče, chraň se pomsty!“, pak rychlým krokem kráčel ku břehu, a vrhna se v řeku, dlouhými tahy na druhou stranu ploval. Mlče sáhl jinoch po svém luku, stařec však, ruku mu zadržuje, pravil: „Nech jej, rukou tvojí nemá sjíti, hodina jeho nevypršela ještě;“ pak za plovajícím silným volal hlasem: „Až slunce bude vycházeti, shledáme se v Jakubovém mlej- 30 ně.“ Duté „ano“ zavznělo z vln, pak zas bylo kolem ticho.

Načež opět k jinochovi se obrátiv, vece: „Viasilíji! Viasilíji! Nejezdi tak neopatrně v krajích těchto, sice nad mrtvolou tvým plakati budou Vitold i Korybut, i – – smutná Bohdána!“

5 „Ha, kdo jsi?“ s podivením zvolá jinoch, „kdo jsi, že známo tobě tajemství mé?“ –

Stařec. „Kdo jsem, těžko mi říci; – předkové moji vládli na Vyšehradě žezlem i mečem, – já – mečem – i králem!“ –

Viasilíj. „Já jsem tobě povinován životem svým; rci, jak
10 lze mi se tobě odměniti?“

Stařec. „Mně se odměniti, to tobě nelze; – co svět tento může dáti, mně jest ničím. – Však tou samou cestou vede nás oba pouť naše, ty hodláš v klášter panenský –“

Viasilíj. „Ha, i to víš?“

15 *Stařec.* „– já jdu na Zbraslav; tvůj-li kůň volným krokem pujde, krácejme spolu tak dlouho, až tam, kde Vltava s Berounkou se schází, nám bude se rozejíti. – Pouť má mne vede k hrobu přítele mého i krále; – nežli jitro bude svítati, musím býti blíž Prahy –; ty beztoho také dříve nepřijdeš
20 v klášterní chrám než první papršek sluneční, proto vůle tvá jest-li v tom, vejdi se mnou v hrobku Václava krále.“

Viasilíj. „Dávno jsem přál viděti muže toho, který tak málo vážil sobě koruny i cti královské; – klášter zbraslavský tehdy kolébkou snů a hrobka tamější svědkem jest nicos-
25 ti jeho?“

Stařec. „Na žádost přátel jeho, obávajících se, by od rozlíceného lidu tělo jeho (s usměchem) po smrti ještě pohaněno nebylo, odvezl jsem jej tejně po vodě do kláštera zbraslavského a připravil jsem mu byt tichý podle manžel-
30 ky jeho, královny Johany. Byla jasná noc, jako dnešní, kolem slavné ticho, jen stříbrné vlny provázely pohřeb náš a hlučná Vltava zpívala nejlepšimu králi píseň pohřební. Ó vpravdě to byl pohřeb královský!“

Nato umlkli oba a ostrým krokem spěchali k Zbraslavu.

Oblaky se rozprchly a měsíc stál jasně na nebi; hvězdy se zhlížely v krupějích rosných po listí křoví na mezích cestu broubících i v řece rozlehlé; kolem jako by vymřelo, jen časem lehký člunek spěchal okolo nich po řece dolu. Jinoch ohlížel se na vše strany krajinou, starc ničeho si kolem 5 nevšímaje hleděl v zem.